

I Ernst Westerlunds sällskap

Maj 2018, nr 88



INNEHÅLLET:

- | | | | |
|----------|---------------------------|-------------|------------------------|
| Sid. 2 | Litterärt i salongerna | Sid.13 | Gåva |
| Sid. 3 | Ordförande har ordet | Sid.14 | Vegasextetten |
| Sid. 4-7 | Bok av Leo L Tolstoy | Sid.15 | Bolinderkvartetten |
| Sid. 8 | Årsmötet | Sid.16 | Doktorinnans tårtkalas |
| Sid. 9 | Sommarcafé | Sid.17 | Sjuksköterskor |
| Sid. 10 | Att vara guide | Sid.18-19 | Alma L sjukhem |
| Sid. 11 | Teaterföreställning | Sista sidan | Lördagsguidningar |
| Sid. 12 | Fril.gudstj, Lördagsöppet | | |

Litterärt i salongerna på Westerlundska gården

Westerlundsällskapet inbjuder härmed till en eftermiddag med litteraturvetaren och översättaren Ben Hellman, Helsingfors. Han har nyligen utkommit med boken ”Hemma hos Tolstoy, Nordiska möten i liv och dikt” (Appell förlag).

Boken handlar om de nordbor som bland hundratals andra besökte författaren Leo Tolstoy (1828-1910), antingen för att söka hans åsikt i aktuella frågor eller för att de bara drevs av nyfikenhet och beundran för den store.

Tolstoy var en av sin tids största celebriteter. Han var inte bara en betydande författare utan en radikal samhällskritiker och religionsförnyare. Han hade så stort inflytande att han kallades Rysslands andre tsar.

Litterär salong med Ben Hellman

**Lördagen den 26 maj kl 15.00 i Westerlundska gården,
Kyrkogatan 29 1 tr**

Entré: 80 kr, inklusive förfriskningar

OBS! Begränsat antal biljetter. Bindande bokning av biljett till Gerd Ferger, tel 070-258 01 22.

Betala gärna in din avgift i förväg, senast den 23 maj, till bankgiro 374-6773 eller swish 1235 716 816. Skriv datum, 26/5, samt ditt namn.

Boken kan köpas direkt av författaren/förlaget denna lördag, pris 220 kr. Betala med kontanter eller swish.

Ordförande har ordet

Under våren har Westerlundsällskapet genomfört en utbildning för nya guider. Styrelseledamöterna Gerd Ferger och Birgitta Laghè, som är ansvariga för guidegruppen, har lotsat inte mindre än **tio** helt nya guider genom den märklige Enköpingsdoktors liv och verk.

Sällskapets styrelse är glatt och positivt överraskad över att så många vill vara med och bli guider i Westerlundska gården. Dessa nya krafter behövs, dels för att besöksgrupperna ser ut att bli allt fler, dels för att många av oss ”gamlingar” inte orkar riktigt så mycket som vi gjorde tidigare. Att så många kom till guidekursen ger verkligen en massa ny energi till Sällskapet.

Ny energi fick vi också i samband med servicegruppens upptaktsträff. Hela 25 personer mötte upp, många av dem helt nya, ditlockade av vänner som redan är aktiva och som tycker att det är roligt att vara med och jobba vid sommarcafé och andra arrangemang.

I övrigt har styrelsen fortfarande en hel del efterarbete efter förra årets inventering att ta hand om. Så till exempel funderar vi på utformning av en ny monter. Där ska i första hand doktors epåletter och axelklaffar från hans militäruniformer visas. En specialbyggd monter kommer inte att bli billig så därför krävs eftertanke och planering före beslut.

Andra förbättringar och mindre förändringar görs också efterhand och kräver planering före beslut. Montern/garderoben med Doktors slängkappa, inne i mottagningsrummet, har fått en ny och bättre dörr och en tjugigårig belysning i form av så kallade ledstrips.

Inför besöksäsongen har styrelsen fyllt på i Sällskapets förråd av foldrar, böcker och vykort. Storlienhäftena liksom häftena om Dr Westerlunds brev till patienten Augusta Jansson var nästan helt slutsålda men finns nu i nytryck.

Om du som är medlem på annan ort än Enköping med omnejd, skulle vilja köpa något av det material vi har att sälja, gå in på vår hemsida: www.westerlundsallskapet.se och läs och beställ, priser finns där.

Två nya spännande program aviserade vi redan i förra numret. I detta nummer får ni mer detaljer och biljettpriiser och styrelsen hoppas förstås på fullsatt vid båda tillfällena. Se sid. 2 och sid. 11.

Kerstin Maurd

1234567
Толстой 54
5659.

Современная Швеція

въ письмахъ-очеркахъ
и иллюстраціяхъ

Л. Л. Толстого.



Въ народной шведской школѣ (классъ слѣща).

Det samtida Sverige — L.L. Tolstoj (Foto: Slöjddlektion i en svensk folkskola)

Leo Lvovich Tolstoj är känd som patient till doktor Westerlund, som make till hans dotter Dorothea, som anfader till den svenska grenen av släkten Tolstoj och som författare i skuggan av sin världsberömda fader Leo Nikolaevitj Tolstoj. I svensk översättning finns bara: *Den blå dagboken. Ett motstycke till Kreutzersonaten* (Sthlm: Bonnier, 1894), *Chopin-preludium* (Sthlm: Bonnier, 1901), *Frestelsen* (Sthlm: Bonnier, 1901), *Förförelsen* i Ryska novellister.1. saml. (Sthlm : Beijer, 1895) och *Tolstoj intime* (Stockholm: Wahlström & Widstrand 1923). En bok som inte finns översatt är den år 1900 i Moskva utgivna *Sovremennaja Sjvetsija* ("Det samtida Sverige").

Författaren till denna artikel är en pensionerad läkare och psykiater som kan en del ryska och har intresserat sig för sin ryska 1800-tals kollega Anton Tjechov. Den som väckte mitt intresse för L.L.Tolstoys bok *Sovremennaja Sjvetsija* var Magnus Ljunggren, professor emeritus i ryska, som i sitt förord till Hans Åkerströms *Anton Tjechov, Noveller och dramer i svensk översättning. En bibliografi* (Göteborg 2011) skriver: "Sommaren 1904 reste Tjechov till den sydtyska kurorten Badenweiler för att dö. I ett av sina sista brev, till läkarkollegan Rossolimo, skrev han att han mentalt tycktes ha förberett sig för Sverige, eftersom han tagit så tjocka kläder med sig. I själva verket hade han vid flera tillfällen de sista åren av sitt liv drömt om Sverige, som ett stort sanatorium, med barrskogar och hög luft. Han hade läst Lev Tolstoj juniors bok om Sverige...".

Efter en del vedermödor lyckades jag låna boken *Sovremennaja Sjvetsija* som bara finns i ett exemplar på tre olika universitetsbibliotek i Sverige.

Boken inleds med ett förord av vilket det framgår att det mesta som står i boken är kåserier som tidigare har publicerats i *Sankt Petersburgposten* ("S.-Peterburgskich Vedomostjach") under rubriken *Brev från Sverige*. Syftet med dessa kåserier har varit att de ryska läsarna skall lära känna olika sidor av svenskt liv och svenska personligheter som feministen Anna Retzius, socialarbetaren och pedagogen Elsa Borg och doktor Ernst Westerlund.

I boken som är på 290 sidor och innehåller 64 fotografier ges också en levande och faktaspäckad skildring av förhållanden i Sverige kring sekelskiftet 1900. Även om nedanstående kortfattade referat på intet sätt gör boken rättvisa är det min förhoppning att läsaren skall kunna bilda sig en uppfattning

om hur Leo Lvovich upplevde det Sverige som blev hans andra hemland. Ett kapitel (trettonde brevet), som redan 1896 avsändes till *Sankt Petersburg-posten* under rubriken *En märkelig läkare*, handlar om doktor Westerlund.

Detta kapitel har översatts från ryska till svenska av Leo Lvovichs son slavisten Nikita Tolstoy och kommer att publiceras i kommande medlemsblad. I boken jämförs förhållanden i Sverige med förhållandena i Ryssland. En jämförelse som alltid utfaller till Sveriges fördel.

I Sverige har man bytt ut halmtaken mot tegeltak, vilket inte är fallet i Ryssland. I Sverige har utvecklingen inom jordbruket främjats av skiftesreformerna på 1800-talet och lantbruksskolorna. Antalet självägande bönder är nu cirka 300 000. Skogs- och järnproduktionen liksom slöjd- och textilindustrin, där kvinnorna arbetar, blomstrar.

I besöksboken i Dannemora gruva 1838 har den unge tsarevitjen, sedermera Alexander den II, skrivit sitt namn vid besöket hos Oskar den I. Säkert har han tagit intryck av läs- och skrivkunnigheten, friheten och välståndet i Sverige. I Dalecarlia lever det svenska folkets ursprungsbefolkning, dalkarlarna. Därifrån exporteras varje år ungefär en million ton järnmalm till England. De svenska krigsfångarna under Peter den store bidrog till att utveckla gruvindustrin: ”Utan de svenska utlänningarna kan bergshanteringen överhuvudtaget inte röra sig ur fläcken” skriver generalguvernören i Sibirien till Peter.

I Sverige växer fabrikerna som svampar ur jorden. Tändstickor, telefoner med stämpeln ”Stockholm” som vi använder vid våra järnvägsstationer, svenska lantbruksmaskiner, lokomobiler, separatorer, Lavals radiatorer, såningsmaskiner, slåttermaskiner och även tyg, papper, glas, gevär och så vidare tillverkas billigt i allehanda svenska fabriker.

Medellivslängden i Sverige är högst i Europa, för män 48,5 år och för kvinnor 51,5 år. I Ryssland är medellivslängden under 30 år och antalet åldringar på landsbygden ca 20-30%, medan man i Sverige träffar på en åldring i nästan varje gård. Dessutom finns det fattigvård i varje socken. Tiggeri är förbjudet enligt lag. Statistiken visar att Sverige årligen förbrukar minst mängd alkohol i Europa i förhållande till sin folkmängd. Det har inte alltid varit så men Göteborgssystemet, en föregångare till Systembolaget, har bidragit till detta. Det gör att man inte i Stockholm till skillnad från i Moskva ser druckna personer på gatorna.

Magnus Eriksson avskaffade trälldomen på 1300-talet (år 1335), sex århundranden tidigare än Alexander den II gjorde det i Ryssland (år 1861). I Sverige råder det yttrandefrihet (L.L. Tolstoys egen bok är godkänd av censuren i Moskva den 30 september 1900).

Författaren tar upp det misslyckade försöket att konstitutionellt begränsa enväldet under tsaritsan Anna Ivanovna (år 1730) att jämföra med att den första svenska riksdagen i början av 1400-talet (Arboga möte 1435). 1866-års riksdagsreform innebar att alla samhällsklasser kunde väljas in i riksdagen. Jämfört med Sverige befinner sig Ryssland 200 hundra år bakåt i tiden.

I stället för att tänka att vi, ryssar, är bättre än andra, så är den bittra sanningen att andra är bättre än oss. Bokens slutord: ”Jag älskar innerligt och varmt Sverige, dess natur, dess folk, dess seder och karaktär, och tänker att varje opartisk person som vill lära känna svenskarna och deras liv också helt säkert kommer att uppskatta och älska dem och lära sig mycket gott” vittnar om författarens kärlek till sitt nya hemland.

Ett varmt tack till *Michael Tolstoy*, barnbarn till L.L.Tolstoy, för uppmuntran och värdefull hjälp vid författandet av denna artikel.

Lund i april 2018

Per Nettelbladt

Het önskan

När man träffar människor så får man nästan alltid veta något nytt. I mitt fall om mitt favoritämne : Ernst Westerlund.

FLER BERÄTTELSE !

Under påskhelgen hade vi många besökare i Westerlundsgården. Då träffade jag några personer som ville berätta vad de visste om EW.

En man berättade mer om det som Mischa Tolstoy skrev tidigare om (IEWS nr 84), **Tante Thérèse Tamm**. Mannens namn glömde jag att skriva upp för förnyad kontakt. Om han läser detta så hittar han min mobil nr i medlemsbladet.

Kristian Lundeberg

Från Westerlundsällskapets årsmöte den 25 mars 2018

Åttio medlemmar hade samlats denna soliga eftermiddag i Kryddgårdens samlingssal för att delta i Westerlundsällskapets 35:e årsmöte.

Ordföranden Kerstin Maurd hälsade alla välkomna och berättade om agendan som startade med musikunderhållning av två elevensembler från Kulturskolan, en gitarrensemble och en blåsensemble. Sedan föreläste Birgitta Jerpdahl, Tuna Trädgård, Örsundsbro, i ämnet ”Dr Westerlunds blomma och andra pelargoner”.

Till att leda årsmötesförhandlingarna valdes Monica Hallgren och till sekreterare valdes Maire Sarenhammar. Verksamhetsberättelsen samt den ekonomiska berättelsen för verksamhetsåret 2017 godkändes och lades till handlingarna.

Revisorernas berättelse fastställdes och på förslag av revisorerna beviljades styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för den tid som revisionen omfattade.

Kerstin Maurd omvaldes till Westerlundsällskapets ordförande för en tid av ett år. Följande styrelsemedlemmar omvaldes för två år: Leif-Åke Wiström, Maire Sarenhammar, Rolf Sjögren, Knut Bodin och Birgitta Laghé.

Styrelsemedlemmarna Ann-Katrin Ohlson, Monica Hallgren, Kristian Lundeberg, Anders Lundkvist och Gerd Ferger har ett år kvar av sin mandatperiod.

Till ordinarie revisorer för ett år omvaldes Karl-Erik Arosenius och Bo Lejon. Till revisorssuppleant nyvaldes Göran Karlin.

Till valberedningen för ett år omvaldes Erik Lindell och Lennart Smitt med Erik Lindell som sammankallande.

Beslöts att fastställa årsavgiften för 2019 till oförändrat 50 kronor för enskild medlem.

Årets Westerlundsbägare tilldelades Berit Lindström för hennes arbete i Westerlundssällskapet. Hon är en eldsjäl som engagerar sig i många delar av verksamheten.

Sällskapets omvalda ordförande Kerstin Maurd tackade mötesdeltagarna för förnyat förtroende, för visat intresse samt avslutade därefter årsmötet. Efter förhandlingarna avnjöts en god middag på Restaurang Krydda.

Maire Sarenhammar

Årets sommarcafé på Westerlundska gården

Caféet håller som tidigare år öppet under sex veckor. Det öppnar tisdagen efter midsommar, det vill säga från och med **tisdagen den 26 juni till och med lördagen den 4 augusti**.

Öppettiderna blir som förra sommaren :

Tisdagar till och med fredagar kl 12.30–16.00, lördagar kl 11.00–14.00.

OBS! Onsdagar öppnar caféet en timme tidigare, kl 11.30, med anledning av friluftsgudstjänsten.

Med vårt enkla sommarcafé vill vi göra trädgården och museet tillgängligt för besökare, såväl för Enköpingsbor som för besökare mer långväga ifrån. Det är under caféets öppettider fri entré till museet.

Caféet är vidare ett tillfälle för många engagerade medlemmar att göra en insats för Sällskapet och ett eventuellt överskott går direkt till förbättringar i museet och till sällskapets verksamhet.

Att vara guide på Westerlundska gården

Att som guide ha fått möjligheten att berätta om Doktor Ernst Westerlund på Westerlundska gården är fantastiskt trevligt. Jag känner mig så stolt och glad över att få marknadsföra vår framgångsrika doktor till både Enköpingsbor och besökare i Enköping.

Guideutbildningen var både intressant och givande och de släktingar som bor här i Enköping delade generöst med sig av personliga minnen av seder och familjesammankomster.

Jag har genom guidningen lärt mig mycket nytt om ”gamla” Enköping, hur det såg ut, hur människor levde och framför allt hur framsynt Doktor Ernst var. Det vi idag kallar kognitiv beteendeterapi förstod han och tillämpade redan för mer än 100 år sedan. Självklart för oss idag är ju att kropp och själ är en enhet som måste behandlas tillsammans.

Alla besökare är också väldigt imponerade över att det gick att behandla patienterna med så få mediciner och ”verktyg”, jämfört med det som finns idag.

Efter ett besök i Öregrund, där Ernst föddes, och på Halmbyboda där Ernst arbetade som informator och då träffade sin blivande fru Nina, känns det också som att doktorn blir mer och mer som en personlig bekant.

Elisabeth Kolmodin Sandberg

”Min ryska passionerade farfars farmor”

Ovanstående är namnet som skådespelaren Sophie Tolstoy Regen givit den föreställning som handlar om hennes anmoder Sofia Tolstoy (född Behrs), i familjen kallad Sonja (1844-1919).

När Sophie, i en svår period i livet, började läsa sin farfars farmors dagböcker fann hon en livshistoria värd att uppmärksamma. Sonja Tolstoy födde tretton barn och överlevde fem av dem. I dagböckerna skriver hon bland mycket annat om hur musiken hjälpte henne i sorgen.

Sophie Tolstoy Regen hade premiär på sin föreställning 2011. Den handlar om hur Sonja Tolstoy, som själv var konstnärligt begåvad på flera olika sätt, levde sitt liv i skuggan av den världskände maken, författaren Leo Tolstoy (1828-1910).

I sin föreställning gestaltar Sophie Tolstoy Regen ensam Sonja, Leo och alla tretton barnen.

Sophie är alltså barnbarns barnbarn till **både** författaren Leo Tolstoy, som var hennes farfars farfar, **och** till Enköpingsdoktorn Ernst Westerlund, som var hennes farfars morfar!

Föreställningen med Sophie Tolstoy Regen ges **lördagen**
den 29 september kl 16.00 i Gamla Tingshuset,
Tullgatan, Enköping.

Biljetter säljs från 1 september via Enköpings
Riksteaterförening.

Kontakta Inger Svensson, tel 070-543 55 22 eller besök henne
måndag, onsdag eller fredag kl 13-14.30 på biblioteket 1tr.

Biljettpris: 150 kr.

Arrangör: Westerlundsällskapet

Friluftsgudstjänster sommaren 2018

I samarbete med Svenska Kyrkan/Enköpings pastorat inbjuder vi också denna sommar till friluftsgudstjänster i den vackra Westerlundska trädgården.

**Gudstjänsterna firas onsdagar kl 12.10 följande datum:
27 juni, 4 juli, 11 juli, 18 juli, 25 juli, 1 augusti.**

OBS! Sommarcaféet öppnar redan kl 11.30 onsdagar för gudstjänstbesökare och andra.

Extra lördagsöppet i augusti

Goda besökssiffror tidigare år gör att Westerlundsällskapet också i år håller extra lördagsöppet i caféet under augusti, lördagarna **11 augusti, 18 augusti och 25 augusti.**

Öppettiderna är **10.30-14.00**

Dels brukar det vara många olika aktiviteter i centrum under augustilördagarna, dels vill Westerlundsällskapet också bidra till att det händer saker i centrum! Två av dessa lördagar ordnar vi nämligen konserter från lusthuset i trädgården, se mer om det på sidorna 14 och 15.

Från påskens Vår konst

Trots att den tidiga påskan var ganska kylig blev det goda besökssiffror för utställaren Gabriella von Schrowe på bottenvåningen i Westerlundska gården och för Westerlundsällskapets café i salongerna en trappa upp.

En beräkning ger vid handen minst 1 000 besökare till utställningen och drygt 300 kaffegäster.

Från Westerlundsällskapet ställde ett antal guider och styrelseledamöter upp som värdar på bottenvåningen. Vid många tillfällen ges då möjlighet att nå besökare som inte tidigare har någon kunskap om Enköpingsdoktorn och förhoppningsvis lyckas vi då väcka några personers intresse för vår verksamhet.

Gåva från Ulla von Walden

Ulla von Walden skänkte den 13 april 2018 ett fotoalbum till Westerlund-sällskapet. Många bilder på utexaminerade sjuksköterskor finns i albumet.

Ullas mor ärvde albumet av **Hilma Hjortsberg** som var sjuksköterska hos Ernst Westerlund. Familjen von Walden bodde på övre våningen och tant Hilma bodde på nedre botten i huset. De bodde på Eriksgatan 31. Där var också ett sjukhem.

Ulla har en berättelse att en Tolstoi (Omnämnd i tidningsnotis : 1892 06 03, A-L Erikssons ”klipp” i IEWS 72, sept 2013), som var patient hos Westerlund och bodde en tid på sjukhemmet Eriksgatan 31. På övre våningen lär han ha eldat upp sina lakan i kakelugnen som fanns i rummet. (Reds anm. Leo Leosson Tolstoy, som gifte sig med EWs dotter Dora bodde 1895-1896 på fröken Adèle Guilletmots sjukhem). Huset bestod av två våningar. 4 rum och kök på vardera våningen. Två ingångar, en köksingång och en huvudingång. Stor glasveranda.

Hilmas föräldrar var vaktmästare vid Enköpings lasarett. De hade fått varsin medalj för något. (Reds anm. ”Lång och trogen tjänst”, kanske ?).

När Ullas mor dog 1966 ville hennes far inte bo kvar på Eriksgatan utan flyttade till Torggatan. Då visste man inte bättre utan allt värdefullt från sjukhemmet kasserades. Kastades.

Tacksamt nedtecknat och emottaget av
Berit Lindström och Kristian Lundeberg.

Sökes

Fler medlemmar till, i **redaktionsgänget**. Du behöver inte vara ruinerad som det stod i en tidningsannons en gång i världen.

Jag som skriver detta är en glad pensionär och amatör. Vår ansvarige utgivare har förflutet inom branschen. Hon lär upp sina medarbetare. Jag visar gärna hur jag gör. Det finns andra sätt. Kontakta oss i redaktionsgruppen !

Kristian Lundeberg

Vegasextetten ger konsert 18 augusti

Vegasextetten gästar Westerlundska trädgården även i år.

Konsert i två avdelningar, kl 11.00 och kl 12. 30.

Kaffeservering i trädgården kl 10-30. – 14.00

Vegasextetten har funnits i Enköping i 150 år och består idag av Jan Bohman, Eb-kornett, Jakob Sundmark, Bb-kornett, Birgit Stahre, valthorn, Ann-Sofie Andersson, eufonium, Mats Strandberg, trombone och Britt Lindberg, bastuba.

Mässingsensembler av Vegasexttens typ var i slutet av 1800-talet mycket vanliga och fanns ofta vid de populära hälsobrunnarna i landet. Vegasextetten spelar såväl musik från den tiden som musik från våra dagar.

Frivillig entréavgift !

Svenska Bolinderkvartetten

kommer 25 augusti!

Promenadkonsert i två avdelningar från lusthuset i Westerlundska trädgården blir det för tredje året i rad med Svenska Bolinderkvartetten, som består av fyra mycket meriterade musiker bosatta i Storstockholmsområdet.

Lördagen 25 augusti spelar de upp kl 11.00 och kl 12.30

Kaffeservering i trädgården kl 10.30- 14.00

I Svenska Bolinderkvartetten spelar Leif Fors, B-kornett, Kalle Hedbom, althorn, Åke Hedbom, tuba och Christer Torgé, tenorhorn. Den sistnämnde är kapellmästare och presentatör under konserten.

Kvartettens mål är att värna den svenska blåsmusiktraditionen med dess säregna instrument, men repertoaren omfattar även modern musik.

Frivillig entréavgift !

Tårtkalas hos Doktorinnan

Tänk om man kunde beställa extra bra väder till en viss dag! Då skulle Westerlundsällskapet beställa soligt och härligt sommarvarmt väder till första lördagen i september, den dag då Enköpings kommun arrangerar sin ”Trädgårdsdag” och den dag vi ordnar vårt ”Tårtkalas”.

I år har vi satt rubriken ”Tårtkalas hos Doktorinnan” för att dagen kommer att innehålla lite nyheter och lite överraskningar.

Lördagen den 1 september kl 10.00 -16.00

har vi dukat upp i trädgård – och möjligen i hus - för tårtsugna besökare! Förra året gick det åt ungefär 75 tårtor. Blir det ännu fler i år??

Välkommen önskar Westerlundsällskapet !

EW:s sjuksköterskor

Sjuksköterskorna vill jag veta mer om. Ett uppslag kom med tidningsartikeln om Maja Öhlunds 100-årsfirande. Berit Lindström tog snabbt reda på genom Majas son Pelle Öhlund att Majas mamma hette **Anna Maria Forsberg**, född 1883, gift Lindkvist. Anna Maria var sjuksköterska hos Ernst Westerlund på mottagningen tills att hon gifte sig. Giftna kvinnor fick inte arbeta utom hemmet, så hon fick sluta hos Westerlund. Anna Maria var tuff så hon startade ändå en liten hotellrörelse, ”Rum för resande” på Kyrkogatan 38, på andra sidan gatan vid Westerlundska gården! Kanske att några Westerlundspatienter bodde där.

När jag läste boken om Hermann Lundborg, rasbiologen fick jag veta att hans fru varit sjuksköterska hos Westerlund innan hon gifte sig med Hermann. Hon hette **Thyra Peterson** och levde 4/12 1868 – 18/9 1931. Hon var i tjänst hos Westerlund 1896.

I fotoboken av Stig Hammarstedt om sextioalet kan man läsa om olika medlemmar i familjen Kullander på flera sidor. På sidan 38 berättas att Sveriges Radio gjorde ett reportage med **Anna Kullander**, född 1885, för att hon arbetade hos Ernst Westerlund i början på seklet.

Hilma Hjortsberg. Vi har foto av henne från 1913. Kännedom om henne fick vi genom en gåva till Sällskapet från Ulla von Walden. Se på sid. 13 om gåvan.

Några namn till. **Johanna Lovisa Eriksson, doktorinnan Walde** och kanske fler.

Rosa Borgefors, var EW:s sista mottagningssköterska. Hennes ättlingar skänkte Westerlundsällskapet hennes urklippsbok där hon kallar EW ”Solhövdingen”.

Jag tager tacksamt emot ytterligare besked om sjuksköterskorna hos EW. Ring eller skriv mig. Kontaktuppgifterna finns i rutan på sista sidan i medlemsbladet.

Kristian Lundeberg

Alma Lagerströms sjukhem år 1921

(I mina ganska många och tjocka pärmar med Westerlundiana, material hopsamlat sedan slutet av 1980-talet, hittade jag nyligen denna berättelse.

Tyvärr har skribenten inte noterat sitt namn under berättelsen. Kan någon av medlemsbladets läsare känna igen något och veta vem skribenten var?

Om Alma Lagerström vet vi i alla fall att hon i mer än 40 år drev sjukhem för Dr Westerlunds patienter. Sjukhemmet låg i vad som kallades "Kritabacken", korsningen Rådmsgatan/Erikskatan.

1939, med anledning av 100-årsminnet av Dr Westerlunds födelse, intervjuades Alma av Gösta Knutsson i Sveriges Radio. Kerstin Maurd)

Min mor Märta Eklund, född 1904 och fortfarande kvar i livet, var anställd vid Alma Lagerströms sjukhem, Eriksgatan 12. Det var ett av de sista sjukhem som var i bruk. Hon har berättat för mig om händelser och situationer från sjukhemmet. Eftersom hon har ett mycket gott minne kommer hon fortfarande ihåg namnen på en del patienter från den tid hon arbetade där.

En ensamstående dam, Fröken Karlsson, var för det mesta sängliggande. Hon hade ångest och behandlades av Dr Westerlund.

Herr Bjälland var norrman, en man i trettiofemårsåldern, svårt nervsjuk. Vid ett tillfälle tog han sin smutstvätt, skjortor, strumpor, underkläder, papper, brev mm och stoppade in allt i kakelugnen och tände på, utan att dra ut spjället. När personalen kom in satt han i en stol, orörlig, omvälvd av blå rök. Han togs om hand och räddades till livet.

En köpman från Söderhamn skulle bota sig själv. Han låg i tjocka yllekläder, lager på lager, och betrodde inte Dr Westerlund utan talade hela tiden om att värme var det enda som kunde göra honom frisk. Han var bråkig. Min mor klarade inte av att sköta honom. En diakon från Sköndal blev efterskickad på grund av att köpmannen var orolig och våldsam. En natt fick diakonen binda honom. Han tog livlinan som användes vid brand och snurrade fast mannen med den. En annan natt stormade han nedför trappan. Min mor, som låg på nedre våningen, blev livrädd, men diakonen kom efter och övermannade köpmannen. Dagen efter fördes han till Solna sjukhem där han senare avled.

Registrator Bergman, en lugn och stilla man i 75-årsåldern, hade fobier och idéer. Allt kött som serverades vid måltiderna som han skulle inta måste malas först. Min mor malde allt kött på en liten köttkvarn, t o m fläskkotletterna.

Fru Sommerskild var en patient som hade tre rum till förfogande och egen sköterska (Helga Hool). Fru Sommerskild var mycket speciell. Alla nycklar till hennes rum skulle kläs med sämskskinn för att hon var rädd att bli kall om fingrarna. Hon ville ha sina måltider på bricka och serverade i ett av rummen som hon hade till sitt förfogande.

I stora matsalen dukades varje dag till frukost, lunch och middag. Vid ett tillfälle kom en dansk baronessa till Alma Lagerströms sjukhem. Hon satt med hatten på vid måltiderna för att inte hennes kammarjungfru kunnat följa med. Någon annan betroddes inte kunna kamma henne.

Alla kakelugnar eldades en gång om dagen vintertid. Stora köksspisen eldades med ved. Där lagades all mat. Till Melanders sjukhem bars maten i korgar. Återstoden av sjukhemmen, utom Tuveßsons och Strömbergs, intog middag på Alma Lagerströms sjukhem.

En herre från södra Sverige kom till Dr Westerlund, Han hade magbesvär. Han blev beordrad att äta råa havregryn. Han blev förargad och reste hem, Hans fru sa till honom: Du kan väl ändå försöka! Han meddelade efter en tid att han blivit fri från smärtorna helt och tackade för hjälpen.

Till frukost serverades alltid gröt, mjölk, ägg och kaffe, till lunch olika sorters småvarmt och the efteråt. Till middagar var det alltid tre rätter, soppa, kött eller fisk och dessert. Vatten i en stor tillbringare på bordet var den enda dryck som serverades utom vid frukost då mjölk skulle finnas med.

Till middagen var det svart klänning och vitt förkläde som serveringspersonalen skulle ha. Söndagen byttes linneduk och servetter som skulle vara brutna. De användes sedan hela veckan men då låg servetterna i servettringar.

Kokerska var Lydia Brunell. Hon hade 50 kr i månaden. Husan hade 40 kr och min mor som passade på patienterna hade 30 kr plus mat och husrum.

När patienterna reste hem fick min mor ofta dricks av dem. Hon minns att hon fick 10 kr av herr Bjälland. Annars var det för det mesta en femma som avvarades, men det var mycket pengar då.

Varje sommar utrymdes sjukhemmet en månad för rengöring. Då skulle alla sängkläder piskas, borstas och vädras. Filtar skulle tvättas, alla garderober och utrymmen skulle tvättas med *kolikvinta-avkok*, en sorts torkade äpplen, som en säkerhet mot mal. Rena gardiner och sängöverkast skulle alla rum ha. Köket rengjordes noga, alla fönster tvättades. Det kallades storrengöringen. Städning utfördes annars varje dag på sjukhemmet.

Gratis lördagsguidningar

Under de sex veckor som sommarcaféet är öppet bjuder Westerlundsällskapet på gratis guidningar varje **lördag kl 14.00** följande lördagar:

30 juni, 7 juli, 14 juli, 21 juli, 28 juli och 4 augusti.

OBS! Ingen föransmälan för enskilda till dessa öppna lördagsguidningar. Guidningen tar mellan 45 och 60 minuter.

Är ni en **grupp** som vill komma på besök under en lördag så gäller vanliga regler: Ring Anders Lundkvist, tel 070-210 14 34 och boka en visning, kostnad 30 kr per person, minimiavgift 200 kr (=under sju personer).

Adressändringar, kontakta Ann-Katrin Ohlson, tel 0171-44 61 24,
epost: ann-katrin@ohlsons.se

Bankgiro 374-6773

Swish 1235 716 816

Westerlundsällskapet finns på internet: Hemsidan www.westerlundsallskapet.se
epost: info@westerlundsallskapet.se

Bokning av guidningar: Anders Lundkvist, tel 070-210 14 34
info@westerlundsallskapet.se

Medlemsbladets redaktionskommitté består av Maire Sarenhammar tel 076-632 49 34 och Kerstin Maurd, tel 070-714 88 05, som även är ansvarig utgivare, samt Kristian Lundeberg, tel 070-23 17 953

Tryck och papper i detta
medlemsblad sponsras av:

Sparbanken i Enköping

